

ל זכר נ ע ד ר י מ

העברית. אותה שעה היה מצויד במיטב הידע והמיתודות של חקר האכדית ותרבות המזרח הקדום, ונהנה מנסיון עשיר בן עשרות שנים במחקר, דבר שעורר את התקווה לסלילת דרכים חדשות ולגישה רעננה בחקר המקרא, משוחררת ממוסכמות ומקפאיה על השמרים. ואכן, תקווה זו לא נכזבה, כפי שמעידים שני המפעלים המרכזיים שהקדיש להם מאמץ מתמיד בשנים אלה: תרגום חדש (ומהפכני במידת-מה) של התורה לאנגלית (יצא מטעם ה־ Jewish Publication Society בשנת 1962), אשר על מלאכתו שקד ספיזור בצד חוקרי המקרא מ. צ. אורלינסקי וח. א. גינזברג; וכן תרגומו ופירושו של ספר בראשית (יצא בשנת 1964 בסידרת פירושי המקרא של ה־Anchor Bible), אשר על-אף הליקוי של גישה פרסונאלית מובהקת (סלקטיביות בפירוש הכתובים ונטייה "פאן-חורית" גלויה), הוא מעשה-אמנות, שבצד רמתו המדעית הגבוהה מצטיין בפאתוס שובה-לב. אין ספק, שפירושו זה הוא אחד ההישגים הנכבדים והמעניינים ביותר בתחום הפרשנות בדור האחרון.

מאז שנת 1947 ועד יום מותו עמד פרופ' ספיזור בראש המחלקה לחקר המזרח באוני-ברסיטת פנסילבניה, שיצאו לה מוניטין כאחד ממרכזי-המחקר החשובים ביותר בארצות-הברית, והעמיד תלמידים הרבה. כותב טורים אלה היה בשנת תשכ"א מרצה-אורח במחלקה זו, וזכה לעבוד במחיצתו של פרופ' ספיזור. כל מי שהכיר את האיש מקרוב עמד על קסם אישיותו ומעופו כחוקר וכהוגה-דעות, כמורה וכמחנך מלהיב, שהיה נערץ על תלמידיו הרבים ועל חבריו למקצוע ומעבר למקצועו.

א. מלמז

יצחק מנדלסון ז"ל

יצחק מנדלסון נולד בקרמניץ שבאוקראינה בשנת 1899 או 1900. בן ט"ו כבר היה יצחק תלמיד בית-המדרש לרבנים בווינה, שם למד מדעי-היהדות במשך כשמונה שנים, עד שהוסמך. הוא נתחבר אל תנועת הסטודנטים הציוניים, ובתחילת שנות העשרים של המאה עלה לארץ-ישראל. שנים אחדות היה פועל-חלוץ, וכשנפתחה האוני-ברסיטה העברית בשנת 1925, נספח אליה — כתלמיד ה-17 במניין תלמידיה — כדי להמשיך בלימודיו. בשלהי שנות העשרים הגיע לארצות-הברית, ונכנס לאוניברסיטת קולומביה, כדי להשתלם בשפות השמיות ובספרותן. בשנת 1932 הוכתר בתואר דוקטור, ומיד נצטרף לסגל המורים של אוניברסיטה זו, שבה כיהן עד יום מותו. מראשית דרכו נתן מנדלסון את דעתו על המוסדות הסוציאליים ועל הבחינות הכלכליות, המשפטיות והחברתיות של ההיסטוריה העתיקה, ובתחום זה התגדר ביצירתו המחקרית. כבר בחיבור-הדוקטור שלו, שכתב באוניברסיטת קולומביה בשנת 1932, דן על "הבחינות החוקיות של העבודות באשור, בבבל ובארץ-ישראל". מחקר זה הורחב והושלם בספרו "העבודות במזרח התיכון" (אוקספורד 1949), שהוא אחד מספרי-היסוד

בנושא זה. הוא פתח בהערכה מחודשת של החומר שכבר היה בנמצא קודם-לכן, והגיע אל המקורות בכתב-היתדות שנתגלו לאחרונה. כבר בשנת 1940 פרסם שני מאמרים חשובים, שמיד נעשו למורי-דרך בתחום זה של המחקר: "איגודי-אומנים (גילדות) בבבל ובאשור" ו"איגודי-אומנים בארץ-ישראל". בקונגרס העולמי השלישי למדעי-היהדות, שנערך בירושלים בשנת 1961, הרצה מנדלסון הרצאה חשובה על "מסע-עובד בכנען העתיקה ובארץ-ישראל". בין העבודות האחרות שפרסם מנדלסון ראוי לציין, בין השאר, את המחקרים האלה: "קיטרוגו של שמואל על מוסד המלוכה לאור המיסמכים האכדיים מאוגרית", "מעמדו המיוחד של הבן הבכור" ועוד. סמוך למותו סיים מנדלסון את חיבור ספרו על "המשפחה במזרח הקרוב בימי קדם".

כל ימי חייו היה מנדלסון עברי וציוני נאמן. בשנת 1951 פרסם ב"חורב" (יא, עמ' 157—164) תרגום עברי ל"חוקי אשנונה" שנתגלו זה לא כבר, הלוא הם אוסף-חוקים אכדי שקדם לחוקי חמורפי הידועים (1900 לפסה"נ). את הציונות שירת בכשרונו ובמומחיותו, וימים רבים שימש ספרן-יועץ לשוחרי האוניברסיטה העברית באמריקה, ואף היה חבר הוועד הפועל של "החברה לחקירת ארץ-ישראל ועתיקותיה" מאז שנת 1951. היה בדעתו לעלות השנה לישראל להשתקע בה, ולכן נדבר עם ההנהלה של אוניברסיטת קולומביה, שיפרוש מעבודתו שנה אחת לפני גיל הפרישה — אבל קדמו המוות, ולא זכה לקיים את משאת-נפשו.

צ. מ. אורלינסקי